

C_0 ; в этом типе сутрудка можно иметь наименьший ассортимент пород; в C_1 - умеренные условия; в C_2 - наилучшие.

Бібліографічний список: 1. Погребняк П.С. Основы лесной типологии. Киев: Изд-во АН УССР, 1955. 2, Алексеев Е.В. Типы Украинского леса. Киев, 1925. 3. Воробьев Д.В. Методика лесотипологических исследований. Киев: Урожай, 1959, 1967. 4. Воробьев Д.В. Зональные климаты типов лесного участка// Сб. науч. тр./ Харьк. с.-х. ин-т. Т. XXX. Харьков, 1961. С. 235-250. 5. Воробьев Д.В. Типы лесов Европейской части СССР. Киев, 1953. 6. Остапенко Б.Ф. Лесоводственно-экологическая типология и ее классификационная система: Лекция. Харьков, 1978.

УДК 630:272

Б.Ф. Остапенко, Л.І. Кравченко
Харківський державний аграрний університет

ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ УЧБОВОГО МІСТЕЧКА ХАРКІВСЬКОГО АГРОУНІВЕРСИТЕТУ

На початку семидесятих років, коли почалося перебудування Харківського сільськогосподарського інституту з центра міста на землі учбового господарства "Комуніст", постала необхідність створення насаджень як навчальної та наукової бази для біологічних дисциплін. До того ж слід було озеленити територію учбового містечка, яке тільки-но будувалося у відкритому полі.

В розробленому кафедрою лісівництва та агролісомеліорації проєкті передбачалося створення комплексної озеленої зони на площі 152,4 га: дендропарку (27,3 га), лісопарку (29 га), зони відпочинку (96,1 га). В подальшому зону дендропарку було зменшено до 23 га відчуженням ділянки землі під поле учгоспу. До сорокаріччя Перемоги у Великій Вітчизняній війні було вирішено створити на цій ділянці парк Ветеранів у пам'ять загиблих викладачів і студентів інституту (нині університету). Реальне втілення ідеї припало на день святкування у травні 1995 р. 50-річчя Перемоги.

Функціональне призначення парку різноманітне: соціальне, архітектурно-планувальне, природоохоронне, рекреаційне,

навчальне [1-4]. Територія парку має трикутну конфігурацію, межує з учбовими корпусами, дендропарком і дослідним полем університету. Площа парку – 6,3 га. З півночі парк обмежується 45-річною лісосмугою з дуба звичайного, яка після відповідної реконструкції слугуватиме тінистою пішохідною алеєю (див. схему).

Клімат району помірно континентальний з нестійким зволоженням, нерівномірним розподілом опадів по місяцях і сезонах. Середньорічна температура повітря $+6,5^{\circ}\text{C}$, сума плюсових температур $2670-2970^{\circ}$. Середньорічна сума опадів 522 мм.

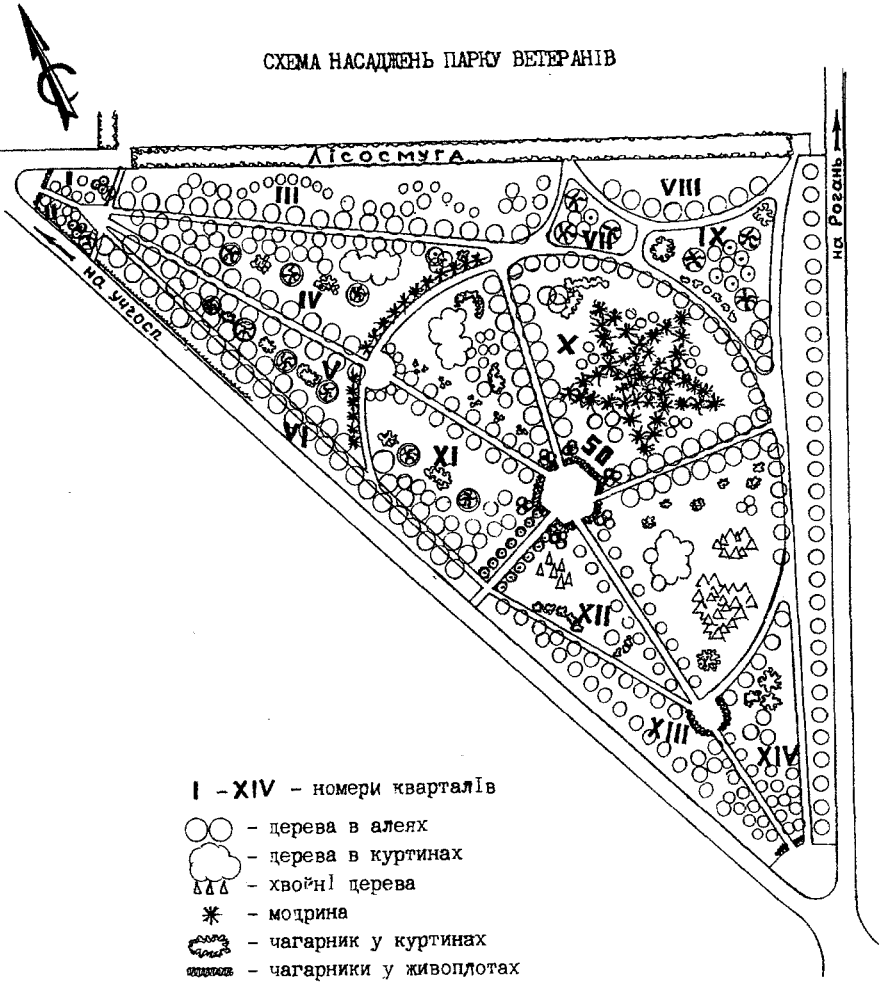
Рельєф парку рівнинний, ґрунти – середньозмиті потужні середньогумусовані структурні чорноземи на лесовидних суглинках, що підстиляються ярусом піску, $pH_{\text{сол}} 6,9-7,1$. Сприятливі ґрунтово-кліматичні умови дозволяють використовувати для паркового насадження великий асортимент деревних і чагарникових порід, що добре ростуть у дендропарку.

Меморіальна частина парку об'єднана дубовою алеєю з пам'ятним знаком, присвяченим студентам, викладачам і співробітникам університету, загиблим в боях за Батьківщину. Алея закінчується оглядовою шестигранною площадкою, обмеженою живоplotом із стриженої бірючини. По кутах площадки висаджені берези. Композиційним ядром виступає група з 50-ти модрин, що утворює у плані п'ятикутну зірку. Між модриною і площадкою цифра "50" із стриженої бірючини. По обидва боки від модринової групи розходяться дві березові алеї. Фоном для всієї композиції служить дугоподібна у плані алея з дуба червоного.

Кут парку з боку учгоспу "Комуніст" оформлюється як вхід до нього і одночасно як площадка із в'їзним знаком на територію містечка університету. Вхід підкреслюється живоplotом з бірючини і двома симетричними йому групами з високорослих дубів і тополь з пірамідальною формою крони. В перші десять років вертикальним акцентом послужить тополя, з часом її замінить дуб.

По бісектрисі кута висаджено дворядною алеєю горобину дуболисту, від якої трьома променями розходяться каштанова, липова, кленова алеї. Середня (головна) алея, перетинаючи всю територію парку, виходить на другий вхід – площадку з боку університету. Алея прямолінійна, змінює свій напрям в місцях перетину круглих площадок для огляду і відпочинку. На окремих її

СХЕМА НАСАДЖЕНЬ ПАРКУ ВЕТЕРАНІВ



відрізках, для уникнення монотонності, висаджені різні породи: клен гостролистий, липа дрібнолиста, горобина дуболиста.

Вхід до парку з боку корпусів університету також припадає на його кутову частину. Площадка оформлюється квітником, декоративними кущами (шюн, спірся Ван-Гутта). З неї починається головна паркова алея, обсаджена березами. Її перетинає дугоподібна окружна алея з дуба червоного.

Міжалеїний простір заповнюється невеликими куртинами, групами, самотніми екземплярами дерев і чагарників. Є групи однопорідні з гледичії, берези, псевдотсуги, сосни. Більшість груп складені з трьох-чотирьох порід, підібраних за формою крони, висотою, сезонними декоративними якостями. Наприклад: у IX кварталі тополі в центрі групи, збоку – верби плакучі, черемха, пипшина; калина звичайна з форзицією. На одноманітному фоні дубової лісосмуги гарно виглядають дугоподібні посадки білостовбурної берези, квітучої черемхи влітку і клена-гіннала в червоному осінньому забарвленні листя.

Парк створювався з мінімальними матеріальними затратами: проектування, розмітка алей, площадок, посадкових місць, заготівля садивного матеріалу здійснювалися співробітниками кафедри лісівництва, лісомеліорації та екології, посадкові та доглядальні роботи – студентами усіх факультетів. Агрономічний факультет порядкує у кварталах 10, 11, 12; економічний – 3, 4, 5, 6; землевпорядний – 13, 14; ґрунтознавства – 1, 2; захисту рослин – 7, 8, 9. Тимчасово вільні від насаджень ділянки парку використовуються співробітниками університетут для вирощування овочів.

Перші посадки, головним чином алей, були проведені крупномірним садивним матеріалом у травні 1995 р. у задалегідь підготовлені ямобуром посадкові місця. Матеріальна допомога для придбання садивного матеріалу була надана Радою ветеранів Харківської області та Роганською селищною Радою. З Роганського розсадника “Декоративні культури” завезли 225 крупномірних саджанців липи, каштану, верби білої, тополі пірамідальної, горобини звичайної, берези; з Балаклійського лісового розсадника – липу, каштан, тополіу бальзамічну, черемху, бірючину, свидину. Кочетокський розсадник Чугуївського лісового

технікуму подарував 160 саджанців горобини дуболистої, клена гостролистого, тополі пірамідальної, ялини, горіха волоського, розсадник УкрНДЛГА з Данилівського лісництва – 140 саджанців дуба червоного, фундука, Воронежський інститут лісової генетики та селекції – 200 сіянців модрина.

Восени 1995 р. співробітники кафедри лісівництва викопали і привезли зі Скрипаївського учбового-дослідного лісгоспу 200 саджанців берези і черемхи, 100 сіянців сосни. З дубових лісосмуг дослідного поля було відібрано і викопано самосів клена гостролистого і ясеня, кореневі паростки бірючини для живоплотів. З розсадника дендропарку було пересаджено 11 видів декоративних порід, а з колекційних насаджень – зайвий самосів, кореневі паростки кущів.

Видове різноманіття насаджень парку налічує 30 назв дерев та 20 назв чагарників. Малий вік і відповідно невеликий розмір посадкового матеріалу з дендропарку потребує більшого часу для створення паркового пейзажу.

Результати інвентаризації насаджень наведені у таблиці.

Великий відпад весняних посадок 1995 р. пояснюється підсиханням кореневої системи при транспортуванні та масовому садінні у сонячні вітряні дні посушливої весни. Відпади в алеях були замінені в посадках наступного року. На 1 вересня 1997р. насадження парку налічували 793 шт. дерев і 1108 шт. чагарників.

Створення паркового насадження триває не один рік, тому для подальшого поповнення у розсадник дендропарку на дорощування висаджені самосів дуба червоного, клена-явора, берези, чубушника, дерена, калини бульденеж, спіреї, барбарису. Відкриття парку Ветеранів відбудеться 9 травня 2000 р.

Бібліографічний список: 1. Деревья и кустарники, культивируемые в Украинской ССР. Покрытосеменные. Киев: Наук. думка, 1986. 2. Жирнов А.Д., Остапенко Б.Ф. Формирование зеленой среды при благоустройстве сел: Лекция / Харьк. с.-х. ин-т им. В.В.Докучаева. Харьков, 1981. 3. Кибкало В.А. Краснокутский дендропарк: Путеводитель. Харьков: Прапор, 1982. 4. Остапенко Б.Ф., Сытник И.И. Дендропарк Харьковского агроуниверситета / Харьк. гос. аграр. ун-т. Харьков, 1993.

Список деревних рослин у парку Ветеранів

№ п/п	Назва породи	1995 р.		1996 р.		1997 р.	
		Посадили, шт.	Прижилося, %	Посадили, шт.	Прижилося, %	Стан на вересень	Посадили у жовтні, шт.
1	2	3	4	5	6	7	8
Дерева							
1	Груша лісова	2	100	-	-	2	
2	Береза бородавчаста	260	50	13	100	143	9
3	Верба біла ф. плакуча	15	95	4	100	18	2
4	Гледичя	28	72	-	-	20	
5	Горік волоський	4	100	-	-	4	
6	Горік сирій	2	100	-	-	2	
7	Горобина дуболиста	40	85	6	100	40	
8	Горобина звичайна	39	77	-	-	30	
9	Дуб звичайний ф. пірамідальна	-	-	-	-	-	10
10	Дуб червоний	130	84	-	-	109	10
11	Кархас місійський	16	69	-	-	11	
12	Катальпа бінонієвидна	6	100	-	-	6	
13	Кавтан кінський	75	47	-	-	35	
14	Клен гіналь	-	-	-	-	-	16
15	Клен гостролистий	108	48	5	100	57	
16	Клен-явір	4	100	-	-	4	3
17	Ліщина деревовидна	32	50	8	62	21	
18	Ліщина дрібнолиста	150	76	-	-	114	-
19	Модрина	150	48	-	-	72	-
20	Псефалоса	24	83	-	-	20	
21	Сосна звичайна	100	70	-	-	70	
22	Сосна кедрова	-	-	-	-	4	
23	Тополь бальзамічна	50	8	-	-	-	
24	Тополь пірамідальна	50	28	-	-	14	6
25	Черемха звичайна	50	44	5	100	27	
26	Шовковиця біла	-	-	2	100	2	
27	Яблуня лісова	-	-	1	100	1	
28	Яліна	20	0	-	-	-	-
29	Ясен звичайний	-	-	4	100	4	8
30	Ясен зелений	15	100	5	100	20	
Разом						793	126
Чагарники							
1	Агрус місурійський	20	100	-	-	20	
2	Барбарис	25	100	17	59	35	10
3	Бірючина	400	53	468	100	680	
4	Глід	13	100	10	100	23	
5	Калина бульденіж	-	-	-	-	-	6
6	Калина гордовина	-	-	12	100	12	
7	Калина звичайна	30	100	20	100	50	23
8	Карагана туркестан.	9	100	-	-	9	
9	Кизильник	35	100	26	100	61	9
10	Ліщина звичайна	-	-	14	100	14	

1	2	3	4	5	6	7	8
11	Ліщина звичайна Ф. пурпурнолиста	-	-	2	100	2	2
12	Півонія деревовидна	-	-	7	100	7	
13	Свидрина	65	50	10	100	43	
14	Скумпія	-	-	12	100	12	
15	Смородина золотиста						
16	Сніжноягідник	-	-	21	100	21	
17	Спірея Ван-Гутта	-	-	18	100	18	
18	Форзиція яйцеподібна	40	100	6	100	46	3
19	Чубушник	-	-	-	-	-	5
20	Шипшина	20	100	10	100	30	
21	Ялівець козацький	25	-	25	100	25	
Разом						1108	58